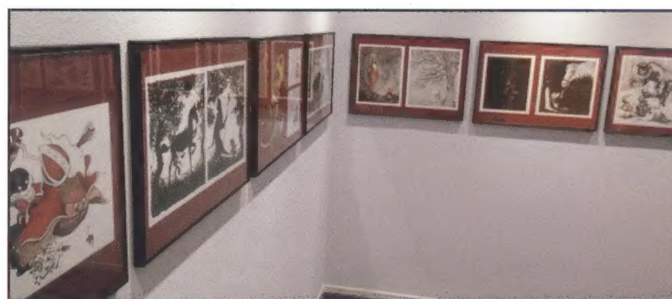
BOUTERBODE





Stripmuseum wordt Storyworld

Op 2 maart sluit het Nederlands Stripmuseum in Groningen voorgoed haar deuren. 15 Jaar floreerde het museum aan de Groningse Westerhaven. Doordat Libéma zich onlangs als beheerder terugtrok, werd men gedwongen op zoek te gaan naar een nieuwe locatie. Die werd uiteindelijk gevonden in de nieuwbouw van het tien verdiepingen tellende Groninger Forum.



Paulus-kabinet wordt afgebroken



Eind dit jaar opent daar Storyworld, dat een spectaculaire ontmoetingsplek moet worden met een stoer en eigentijds museum, waar je je kunt vergapen aan Nederlandse en internationale successen op het gebied van strips, games en animatie.
De thematiek van Storyworld sluit aan bij de aandachtsgebieden in het Groninger Forum, zoals 21e-eeuwse vaardigheden, kennis & technologie en populaire cultuur.

Schildertechniek

Op de valreep richtte Klaas Cuperus eind 2018 een tentoonstelling in met de titel *Van penseel naar kwast*, waarin een groot aantal schilderstukken wordt getoond. Tussen prachtige werken van beroemde stripmakers als Hergé, Franquin, Calvo, Ben van Voorn, Peter Pontiac en E.P. Jacobs hangt ook een grote gouache uit 1963 van de Italiaanse stad Assisi, geschilderd door Jean Dulieu. Wie de tentoonstelling wil gaan bekijken heeft nog enkele dagen de tijd!

Pompompom

De oude museumopzet met tentoonstellingsruimten en aan beroemde Nederlandse tekenaars gewijde kabinetten is binnenkort dus verleden tijd. Na 2 maart keren de originele tekeningen van *Paulus de hulpsinterklaas* uit het *Paulus*-kabinet terug naar het Archief Jean Dulieu.
Tegelijkertijd komt er een einde aan de *Paulus*-vertellingen, die via de stem van Jean Dulieu 15 jaar lang onafgebroken uit het oude radiotoestel klonken. Als allerlaatste zal nog eenmaal het *pompompom* van de slottune klinken en daarna wordt het er voor altijd stil.



Paulus & Douwe, daar zijn ze weer!

We hebben het in de *Bouterbode* al vaker over de historische ontmoeting gehad tussen Paulus en Douwe Dabbert, de creatie van Piet Wijn en Thom Roep.

Beide kabouters drukten elkaar in 1976 voor het eerst de hand op de cover van het blad *Striprofiel* en herhaalden dat jaren later op de openingspagina van deel 14 van *Douwe Dabbert: Het bedrog van Balthazar.* Eind 2018 verscheen dit verhaal bij Uitgeverij L in een nieuwe druk. Naast de softcover-versie is er een hardcover-uitvoering, waaraan een informatief dossier is toegevoegd. Aan het slot van deze door Thom Roep geschreven toevoeging behandelt hij de herkomst van het eerdergenoemde openingsplaatje, dat ontstond uit een samenwerking van Piet Wijn en Jean Dulieu. Niet alleen de originele illustratie staat daarbij afgebeeld, maar ook de brief waarin Dulieu toestemming geeft de illustratie in bewerkte vorm als openingsplaat te gebruiken.

Piet vond alles goed

'Was Piet Wijn ook zo makkelijk te porren voor dit idee?' vroegen we Roep.
'Nee,' was het duidelijke antwoord, 'ik schreef alleen Dulieu aan om toestemming voor hergebruik met aanpassing. Aan Piet vroeg ik die niet, die vond alles goed wat ik deed, wat wel prettig werkte. Dulieu had overigens geen enkel bezwaar tegen het feit dat de tekening voor dit *Douwe*-avontuur werd hergebruikt. En ook niet dat de heks Eucalypta uit het plaatje zou worden verwijderd.'
En tot onze verrassing voegde hij daar aan toe: 'Nu de brief van Dulieu in het dossier is gepubliceerd, mag je hem wat mij betreft in het Archief Jean Dulieu opnemen.' Waarvoor dank.

Inkleuringen

– Wie heeft het knip- en plakwerk destijds eigenlijk verzorgd om de *Striprofiel*-tekening van die twee kabouters tot openingsplaat van het verhaal te maken?
Roep: 'Om mee te beginnen, ik roep eigenlijk al jaren dat Douwe geen kabouter is, maar een dwerg!
En dat bewerken van de tekening weet ik niet meer 100% zeker, maar ik ben er voor 99% van overtuigd dat ik Lucas Abedy dat heb laten doen.'

Jean Dulieu
Bakenbergseweg 75
6814 MC Arnhem
Tel. 085-512503

Arnhem, 12 sept. '86.

Geachte heer Roep,

Van mijn kant is er geen enkel bezwaar tegen uw plan om Paulus te gebruiken voor de volgende Douwe Dabbert. Als ik zelf maar niet hoef te tekenen, want Paulus ligt nu voorgoed in het verleden.

Met vriendelijke groeten, ook voor Piet Wijn!

Jan van Oort



– Deed Lucas ook de inkleuring?
'Nee, de meeste *Douwe*-albums werden oorspronkelijk door Mary de Jongh gekleurd. Maar door de technische ontwikkelingen in de drukkerijwereld zijn die inkleuringen waardeloos geworden. Tegenwoordig gaat alles digitaal. Het omzetten van oude inkleuringen naar bruikbare files is feitelijk net zo kostbaar als het opnieuw – op de computer – inkleuren van het oude materiaal.
Voor deze nieuwe *Douwe Dabbert*-reeks doet de 'hofinkleurder' van het stripblad *Eppo* dat werk: Vittorio Leonardo van Studio Leonardo in het Belgische Marcinelle. En dat doet hij – figuurlijk – met verve!'

POST VOOR PAULUS



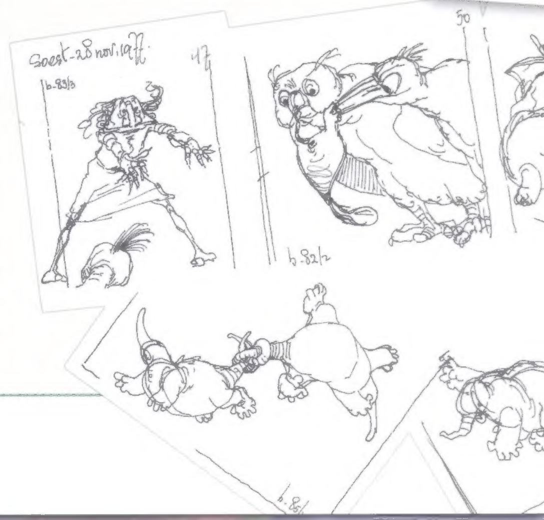
Een selectie uit de vele brieven en e-mails die u ons in de afgelopen periode toestuurde. De afzenders kregen de Paulus-boekenlegger toegestuurd.

Origineel of vervalsing?

Ik heb op Marktplaats wat Paulus-items gekocht, waaronder een paar fraaie originele schetsen. Na ontvangst heb ik ze uit de lijst gehaald om ze beter te bekijken en zag op de achterzijde geen doordruk van de inkt, zoals ik verwacht had. Heb ik dan een goedkope kopie gekocht?
De verkoper vertelde me dat ze de tekeningen destijds van een bekende kunsthandelaar had gekocht en als bewijs stuurde ze me foto's van de rekeningen.
Omdat ik impulsief heb gekocht en geen ervaring heb met Paulus-schetsen hoor ik graag jullie mening. Kunnen jullie me ook vertellen of Dulieus schetsen misschien op speciaal, dikker papier zijn getekend?

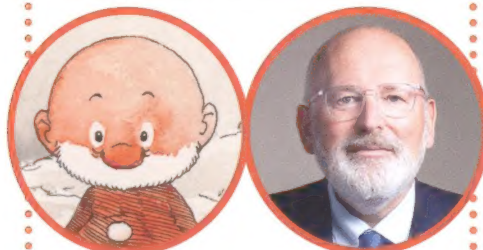
Jan Koolen
GRAVE

De kunsthandelaar die deze originele schetsen destijds te koop aanbood staat bekend als uitermate betrouwbaar. Ook zijn bron van dit materiaal is boven elke twijfel verheven.
Helaas komt het vaker voor dat dergelijke schetsen omwille van de verkoopbaarheid in een passe-partout worden geplaatst of aan elkaar geplakt tot een wat groter geheel. Soms



Een echte baard getuigt van wijsheid

Hoewel de glorietijd van onze boskabouter al ruim een halve eeuw achter ons ligt, ontvangen we nog elke maand enkele krantenartikelen waarin de naam van de boskabouter valt. Maar de keren dat het daarin serieus over het werk van Jean Dulieu gaat zijn zeldzaam.



We waren dan ook verrast met de publicatie Frans' twijfelbaard *in het* Volkskrant Magazine *van 12 januari 2019. 'Frans Timmermans kan wat leren van Paulus,' begon Arno Kantelberg deze column, waarin hij wijst op de terugtrekkende beweging van de kloeke baard die deze politicus sinds een klein jaar voert en die de schrijver niet langer kan bekoren.*
Opnieuw vermoedden we geconfronteerd te worden met een makkelijke vergelijking met de kleine held uit het werk van Dulieu, zoals Mart Smeets dat eerder deed bij wielrenner Paolo Bettini in een radioverslag van 22 maart 2003. Maar nee, Kantelberg nam de moeite zijn vergelijking te onderbouwen: 'Misschien is Timmermans bang voor referenties aan Paulus de boskabouter, maar die heeft niet voor niets al die jaren na zijn afscheid nog een sterk imago. Trek daar lering uit. Frans the Woodgnome for President!' Ja, die Kantelberg kent zijn klassiekers!

UIT DE SCHATKAMER VAN



AFLEVERING 16

De items die we zo nu en dan uit ons Archief Jean Dulieu boven water halen zijn vaak zeer verschillend van vorm en afmetingen.



Leenden we kort geleden nog een meer dan zestig centimeter hoge gouache uit aan het Stripmuseum in Groningen (zie pagina 1), voor de *Bouterbode* houden we het dit keer bij een klein doorzichtig papieren zakje van een bescheiden formaat dat stamt uit 1952.

Het zakje is gemaakt van pergamijn, een van oorsprong zuur- en chloorvrij papier dat weerstand biedt aan lucht, vet en vocht. Om die reden werd het destijds veel gebruikt als verpakking voor postzegels en als tussenbladen in postzegel- en fotoalbums.
Het pergamijnzakje uit ons archief is afkomstig van Van der Keyl & Zoomers, in die tijd een bekende producent van transfers, of zoals het toen heette afschuifplakplaatjes. Als je ze even op een schoteltje in een beetje water liet weken, kwam de afbeelding los van de hardere papieren onderlaag en kon je hem er voorzichtig afschuiven op een nieuwe ondergrond, waaraan het zich tijdens het opdrogen opnieuw hechtte. Plakplaatjes heetten ze in de volksmond. Kruidenierswinkel De Gruyter werd er zeer bekend mee door ze regelmatig als *Snoepje van de week* cadeau te doen bij de boodschappen.
De inhoud van genoemd zakje betreft afschuif plakplaatje NO. 50.143 met een afbeelding uit *Paulus en Wawwa*. Het werd vervaardigd bij de totstandkoming van de eerste druk in 1952, maar is voor zover we weten nooit verspreid. In een van de plakboeken waarin Jean Dulieu zijn krantenstrip bijeenhield is zo'n plaatje gebruikt, maar verder zijn we het nooit tegengekomen.

Beeldig

Ruim tien jaar na plaatsing worden er bij het Paulus-beeld in Arnhem nog steeds boskabouterpelgrims waargenomen.

Willem Naber komt zelfs regelmatig bij zijn grote vriend Paulus op bezoek. 'Het Gravinnenbos is niet zo heel erg groot, dus ik ga er vaak een korte wandeling met de hond maken. Met een trucje konden we vanmiddag zelfs samen op de foto.'





gebruikt een verkoper daarbij kleine plakkertjes in plaats van duurzaam materiaal. Vies spul dus.
Ook ons archief bezit schetsjes die aan de achterzijde allemaal 'versierd' zijn met stickertjes. Ze laten zich nauwelijks verwijderen zonder sporen na te laten. Met die erfenis hebben we te leven.

Maar de schetsen die je kocht zijn dus daadwerkelijk van de hand van de Meester.

Schets→ tekst→ strip
In het begin van zijn *Paulus*-carrière maakte Jean Dulieu zijn – dagelijkse – schetsen in een schetsboek.
Tijdens de productie van zijn laatste dagstripreeks in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw, gebruikte hij losse vellen voor zijn schetswerk. Dit papier was wat gladder en minder stevig, maar ook weer niet zo dun dat de tekeningen doorschenen op de achterkant.
Pas na het schetsen begon Dulieu het verhaal te schrijven, strook voor strook. De corresponderende strooknummers voegde hij aan de schetsplaatjes toe zodat hij ze makkelijk terug kon vinden bij het omzetten naar definitieve tekeningen. Nevenstaande schetsen zijn dan ook makkelijk te herleiden naar tekeningen uit de stroken 82, 83, 85 en 86 van verhaal (onderkast-) **b**, dat later als *De hansop* door ons werd uitgegeven in de *Rode Reeks*.
Het is een mooi voorbeeld van hoe Dulieu al schetsend tot zijn uiteindelijke stripbeeld kwam. Op een drietal plaatjes zien we een horizontale afbeeldingen van de dromosaurussen die met hun staarten in de knoop zitten.
Om meer beweging in de stripstroken te krijgen veranderde de kunstenaar het camerastandpunt van deze prentjes. De provisorisch aangegeven omkadering lijken op het eerste gezicht rommelig – ze staan schots en scheef – maar in de uiteindelijke striptekeningen leveren ze op deze manier een meer gevarieerd beeld op.

– DE REDACTIE

DE BIBBERS – door Jean Dulieu



'Nog heb ik de bibbers,' zei Paulus. 'Heel erge bibbers. Als ik eraan denk hoe die Eucalypta daar in die grote pan zat, *brrrr, bibberdebibber!* Het was verschrikkelijk eng. Ik ben blij dat ik haar op het laatste ogenblik heb kunnen bevrijden. Zo'n draakje is toch nooit helemaal te vertrouwen, hè. Als hij honger heeft dan... dan... dan... *oef*... ik mag mijn vrienden wel waarschuwen, dat ze allemaal uit zijn buurt blijven.'

Op een holletje ging Paulus naar de uilenboom, maar Oehoeboeroe was er niet.
'*Oooooo*,' zei Paulus, 'hij is er niet. Waar zou hij dan wel zijn?'
Toen rende hij naar de ravenboom. Salomo was er echter ook niet.
'*Ai*,' schrok Paulus, 'Salomo is ook al verdwenen. Ik... ze zullen toch... het is niet te hopen, dat... *poe*... de bibbers worden veel erger... Lieve grutjes nog aan toe, daar ligt een briefje!'
Paulus greep het briefje met trillende vingers en las:

WIJ ZIJN ER NIET. OS.

'Dat is maar goed ook,' zei Paulus. 'Stel je voor, dat die os er wel was. Wat heb ik aan een os? Niks. Oehoeboeroe en Salomo moet ik zien te vinden. Ik zal niet rusten voor ze terecht zijn. Maar eerst zal ik met Flipje moeten spreken. Heel ernstig moeten spreken. Waar zit Flipje nou?'
Er klonk een vreemdsoortig suizend geluid en daar kwam Flipje aan. Het draakje speelde hoepertjewoep over boomtakken.
'Flipje,' riep Paulus, 'houd 's even op met hoepertjewoepen. Weet jij waar Oehoeboeroe en Salomo zijn?'
Flipje plofte op de grond, vlak voor Paulus en zei: 'Ik niet hoor.'
Toen hoepte hij met één woep wel tien meter de lucht in.
'Flipje,' hernam Paulus streng, 'ik moet eens ernstig met jou spreken. Heb jij al iets gegeten?'
'Jawel,' verklaarde Flipje achteloos en hoepertjewoepte vrolijk verder.
Paulus bibberde nu zo hevig, dat hij alles dubbel zei.
'Flip Flip je je,' fluisterde hij benauwd, 'wat wat was was dat dat?'
'Oehoeboeroe en Salomo,' zei Flipje, '*hoep!*' Hij maakte een geweldige sprong, kwam weer beneden en hernam: 'Oehoeboeroe en Salomo...'
'Het is toch niet waar?' riep Paulus ontzet.
'Het is wel waar,' zei Flipje. 'Oehoeboeroe en Salomo kunnen lang niet zo goed hoepertjewoepen als ik.'
'*Ooooo*,' steunde Paulus en hij veegde zich de zweetdruppeltjes van zijn bolletje. Toen staarde hij met grote bibberogen naar Flipje en zei opeens: 'Nou moet het maar eens uit zijn. Ik kan er niet langer tegen. Hou op met dat hoepertjewoepen en ga dadelijk met me mee...'

(WORDT VERVOLGD)



BOUTERBODE 81
REDACTIE Maarten J. de Meulder
POSTADRES Dobbenwal 47 – 9407 AD Assen
MAILADRES info@demeulder.nl

ABONNEMENT – BB 81 t/m 85: € 9,00 (of € 8,50 met autom. incasso) op NL97 INGB 0003 9454 95 t.n.v. Uitg. De Meulder, Assen – of via aankoop in de webwinkel van www.demeulder.nl

VORMGEVING Rudy Vrooman, Zaandam
VERANTWOORDING PAULUS-ILLUSTRATIES
© erven Jean Dulieu
TIJDSCHRIFTCODE ISSN 1388-2465